

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК**

ЗМІСТ

I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

III. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

IV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

V. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

VI. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

VII. ОБґРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ

VIII. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

IX. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

ВСТУП

Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) є важливою та необхідною процедурою, яка спрямована на реалізацію і захист прав та інтересів суспільства у сфері використання та охорони природних ресурсів, враховує інтереси майбутніх поколінь шляхом інтеграції екологічних пріоритетів у плани та програми соціально-економічного розвитку країни. СЕО зосереджена на всебічному аналізі можливого впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на коротку та віддалену перспективи, передбачає використання отриманих результатів для запобігання екологічним наслідкам або їх пом'якшення.

Ця процедура сприяє прозорості ухвалення управлінських рішень, забезпеченню демократичного процесу їх прийняття, а також підвищенню довіри як до тих, хто приймає ці рішення, так і до всіх зацікавлених сторін. СЕО стимулює зміни в ментальності та виховує культуру стратегічного прийняття рішень.

I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК

Головною метою Програма соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік (далі – Програма) є забезпечення гідних умов життя та добробуту населення Закарпатської області за рахунок структурних зрушень в економіці (підвищення її конкурентоспроможності та інноваційності), модернізації соціальної сфери та забезпечення гармонійного розвитку всіх громад регіону.

Для виконання цілей, визначених Регіональною стратегією розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років та Планом заходів з її реалізації у 2021 – 2023 роках, в Програмі розвитку відображені напрями, реалізація котрих дозволять частково або повністю впровадити проекти регіонального розвитку:

1. Збереження та розвиток людського та соціального капіталу.
2. Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки.
3. Побудова локальних економік знань та смарт-спеціалізація.
4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії.
5. Забезпечення сталого розвитку сільських та гірських територій в умовах системних реформ.

Програма є документом державного планування місцевого рівня, де окреслені цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період з урахуванням загальнодержавних реформ.

Основою Програми являється людиноцентричний підхід, оскільки розвиток людського капіталу є підґрунтям зростання регіональної економіки та зміцнення конкурентних позицій регіону як в країні, так і світу.

Дана програма має зв'язок документами державного планування, зокрема:

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695);

Стратегії регіонального розвитку Закарпатської області на період до 2027 року (рішення обласної ради 20.12.2019 №1630);

Цілі сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722);

Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021-2023 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671);

Державна програма стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 534).

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У частині розвитку природно-заповідної справи та екологічної мережі вжито ряд заходів для збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу. Проведено заходи щодо розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду на території яких підлягають охороні, збереженню і відновленню природні комплекси та об'єкти що мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну та рекреаційну цінність.

Облдержадміністрацією відповідно до листа Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.07.2019 №5/4.1-8/8269-19 погоджено проект Указу Президента України „Про зміну меж Карпатського біосферного заповідника та внесення змін до Указу Президента України від 11 квітня 1997 року №325/97 „Про розширення території Карпатського біосферного заповідника” на площі 8381,6 га.

Проводились заходи щодо виконання Указів Президента України від 11 квітня 2019 року №133 „Про зміну меж території національного природного парку „Синевир”, №134 „Про зміну меж території національного природного парку „Зачарований край” та №135 „Про зміну меж території Ужанського національного природного парку” на загальній площі 11716,2 га.

За станом на 01.01.2020р. питома вага природно-заповідного фонду області становить 15,09 % від загальної площі області.

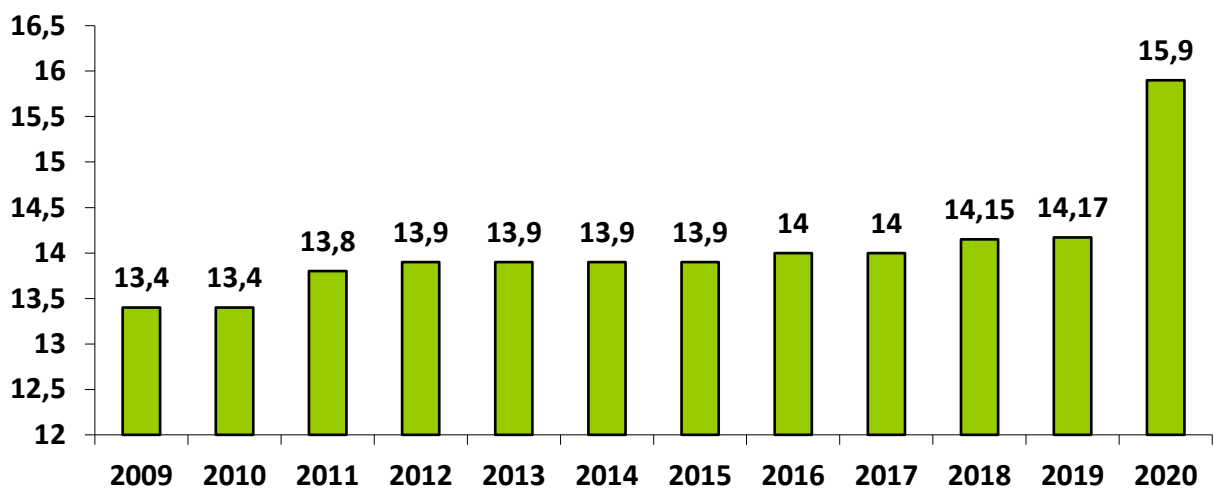

Рис. 1 Динаміка розвитку об'єктів природно-заповідного фонду

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 29.03.2019 №183 затверджено положення на 9 об'єктів природно-заповідного фонду: лісовий заказник „Тересвянська долина”, заповідне урочище „Боржавські праліси”, заповідне урочище „Березниківські праліси”,

заповідне урочище „Усть-Чорнянські праліси”, лісовий заказник „Приборжавський”, лісовий заказник „Ждимирський”, лісовий заказник „Темнатик”, лісовий заказник „Тесаник”, лісовий заказник „Привододільний”.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 02.05.2019 №252 затверджено положення на 9 об'єктів природно-заповідного фонду: заповідне урочище „Красна долина”, ботанічний заказник „Холмовецька гора”, геологічна пам'ятка природи „Скелі”, ботанічний заказник „Сілаш”, ботанічний заказник „Ардов”, ботанічний заказник „Косоньська гора”, заповідне урочище „Залуж”, гідрологічний заказник „Омножанський”, ботанічний заказник „Егреш”.

У частині розвитку мисливського господарства розглянуто та погоджено ліміти на використання диких парнокопитних тварин в мисливський сезон 2019 – 2020 роки.

У 2019 році відбулось засідання міжвідомчої комісії облдержадміністрації з питань ефективного використання родовищ корисних копалин на території області. На комісії погодили комунальному підприємству „Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства міста Ужгорода” I та II зону санітарної охорони водозабору Минай з якого здійснюється централізоване водопостачання населення м. Ужгород, ТОВ „Маргіт” I та II зону санітарної охорони ділянки „Маргіт-2” Голубинського родовища мінеральних вод, де розташована свердловина №9-р в с. Солочин Свалявського району.

Запропонували обласній раді погодити ПП „Грінфілд-Закарпаття” отримати спеціальні дозволи на користування надрами з метою видобування теплоенергетичних підземних вод Косинського родовища свердловини №27-Т та свердловини №29-Т.

В галузі охорони атмосферного повітря видано 211 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Рішення про зупинення дії дозволів або їх анулювання не приймались.

У виданих дозволах встановлювались умови до викидів забруднюючих речовин (у тому числі, до технологічного процесу, обладнання та споруд, очистки газопилового потоку), виробничого контролю, до адміністративних дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та терміни виконання заходів щодо скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин, здійснення контролю за дотриманням встановлених граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин та умов дозволу на викиди.

Надано дані про величини фонових концентрацій забруднювальних речовин в атмосферному повітрі для розробки проектів ОВД, ОВНС та документів, в яких обґрунтовуються обсяги викидів забруднюючих речовин 44 суб'єктам господарювання.

У сфері поводження з відходами протягом 2019 року зареєстровано 233 декларацій про відходи.

На сервіс „Інтерактивна мапа сміттєзвалищ” впродовж зазначеного періоду надійшло 38 звернень громадян щодо стихійних сміттєзвалищ побутових відходів. Звернення були своєчасно опрацьовані і направлені для відповідного реагування землевласникам та землекористувачам з вимогою щодо їх ліквідації.

Згідно з матеріалами інвентаризації місць видалення відходів на території Закарпатської області обліковано 374 звалища ТПВ, в тому числі 134 санкціонованих та 240 стихійних.

ІІІ. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вирішення питання екологічно-безпечного зберігання невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та їх подальша утилізація.

У 2006-2012 роках Мінприроди України проведена робота із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення та знешкодження ХЗЗР, в результаті чого всі непридатні пестициди з території Закарпатської області були вивезені для знищення.

Разом із тим, за даними Мукачівської райдержадміністрації (лист від 06.06.2018 № 02-28/500), на території 8 населених пунктів Мукачівського району знаходиться 41 штука залізобетонних контейнерів, в яких зберігалися хімічні засоби захисту рослин. В місцях зберігання даних контейнерів мають місце різкі запахи невідомих речовин, що негативно впливає на здоров'я мешканців даних населених пунктів та містить небезпеку для навколишнього природного середовища.

Також в с. Рокосово Хустського району зберігається 225 тонн забрудненого пестицидами ґрунту, який за висновком Українського науково-дослідного інституту екологічних проблем (м. Харків) є токсичними відходами I, II класів небезпеки для здоров'я населення і потребує термінового вивезення за межі області або знешкодження у спеціальних печах при температурі 1000-1200 С°. До складу ґрунту входять симазин, атразин, ДДТ, прометрин, фосфаміди, метафоси, інші непридатні та невідомі отруйні речовини.

На спільному засіданні колегій Мінприроди України та Закарпатської обласної державної адміністрації 11 жовтня 2013 року було рекомендовано Мінприроди знайти можливість виділити необхідні кошти (6 млн. грн.) з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища для здійснення заходів щодо подальшого поводження із забрудненим ґрунтом.

Обласна державна адміністрація неодноразово зверталася та надавала запити до Мінприроди України щодо виділення коштів для здійснення природоохоронного заходу з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, однак рішення про виділення коштів з даного питання не було прийнято.

З метою врегулювання питання очищення від забрудненого пестицидами ґрунту департаментом надано пропозиції до проекту Національного плану управління відходами із конкретними заходами, одним із яких є вивезення забрудненого пестицидами ґрунту, що зберігається на території с. Рокосово Хустського району.

В області затверджена та діє Програма охорони навколишнього природного середовища Закарпатської області на 2019 – 2020 роки (рішення сесії облради 13.12.2018 року № 1335 (зі змінами), якою передбачено виділення у 2020 році 500,0 тис. гривень в розділі "Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів" природоохоронний захід "Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин". Райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування та Державна служба України з надзвичайних ситуацій в Закарпатській області визначені відповідальними виконавцями вищевказаного заходу програми.

Щодо ліквідації надзвичайної ситуації на ДП „Солотвинський солерудник”.

Протягом тривалого часу не вирішується питання щодо ліквідації аварійної ситуації, яка склалася навколо Солотвинського родовища кам'яної солі у смт. Солотвино Тячівського району.

Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт ДП „Солотвинський солерудник” здійснюється за бюджетною програмою КПКВК 2801160 „Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства „Солотвинський солерудник” Тячівського району Закарпатської області розпорядником коштів якої зазначено Мінагрополітики України.

У 2013-2018 роках на виконання вищезазначеної бюджетної програми передбачалося 42679,5 тис. грн., було виділено 26692,6 тис. грн., а використано 20733,9 тис. гривень.

У зв'язку із тим що ліквідація надзвичайної ситуації не завершена обласна державна адміністрація здійснює заходи щодо залучення для її ліквідації всіх можливих джерел фінансування, у тому числі за рахунок реалізації грантових проектів та допомоги Європейських партнерів.

Зокрема, 29 січня 2020 року Закарпатська обласна державна адміністрація спільно з партнерами проекту „ImProDiReT”, який

фінансується за кошти ЄС (грантова угода №783232) провели Міжнародну конференцію на тему: „Дорожня карта вирішення надзвичайної ситуації в смт. Солотвино та створення рішень для стійкого майбутнього”. Основна мета конференції – налагодити співпрацю між зацікавленими сторонами щодо вирішення комплексної проблеми надзвичайної ситуації державного значення у смт. Солотвино та звернутися до Уряду України з ініціативою щодо внесення відповідних змін і доповнень стосовно оперативного прийняття управлінських рішень, спрямованих на ліквідацію надзвичайної ситуації та забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку Солотвина та прилеглих територій.

Разом з тим інформуємо, ТОВ „СПА СПЕЛЕОЦЕНТР СОЛОТВИНО” отримало спеціальний дозвіл на користування надрами №6190 від 15.03.2017р., наданий державною службою геології та надр України строком дії 20 років та висновок Мінприроди України від 29.07.2019 № 7-03/12-2019453324/1 з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності „Ліквідація негативних екологічних наслідків попередньої гірничої діяльності: видобування кухонної солі ділянка Центральна, Північна та Північно-Західна та влаштування спелеолікарні” (реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля 2019453324).

Щодо ситуації навколо відновлення робіт ТОВ „Закарпатполіметали”.

Балансові запаси золото-поліметалічних руд Мужіївського золото-поліметалічного родовища, за даними Державного науково-виробничого підприємства „Геоінформ України” становлять:

Об’єкт (родовище, шахта), спецдозвіл, підприємство, місцеположення	Корисна копалина, одиниця виміру	Балансові запаси		Позабалансові
		A+B+C1	C2	
Мужіївське Ліцензія № 5495 від 19.03.2012 (Видобування)	Золото- поліметалічні руда, свинець, цинк тис. т.			
Комерційні структури, ТОВ „Карпатська рудна компанія” Закарпатська обл., Берегівський р-н, 4 км на Пн Сх від з. ст. Берегове, 1,5 км. на Пд від залізниці	Власне золоті, руда, тис. т.	703,9	1083,8	132,06
	Власне золоті, свинець, тис. т		4,94	
	Власне золоті, цинк, тис. т.		2,92	

Чоп-Солотвина	Золото-поліметалічні, руда, тис. т.	2952,2	13371,7	86,2
	Золото-поліметалічні (сульфідні), цинк, тис. т.	112,3	667,27	3,2
	Золото-поліметалічні (окислені), руда, тис. т.	473,4	322,2	

За наслідками виробничої діяльності підприємства ТОВ „Закарпатполіметали”, яке з 01.01.2007 р. припинило свою діяльність, спричинено забруднення довкілля, зокрема, ґрунту, поверхневих та підземних вод. На промисловому майданчику розташовано 5 відвалів зубожених (засмічених) та пустих порід загальним об’ємом до 164 тис. тонн та місце для збагачення руд у напіврідкій масі у кількості до 168 тис. куб. м., що розташовано у відпрацьованому кар’єрі. За даними Закарпатської геологорозвідувальної експедиції у зазначених відвалах наявні домішки сульфідів та мінералів важких металів, які є токсикантами. Під впливом атмосферних факторів відбуваються процеси окислення сульфідів важких металів, внаслідок цього в підшві відвалів формуються води з підвищеною мінералізацією та низьким рН, що насичені сульфатами важких металів, які вимиваються у поверхневі та підземні води. На прилеглих до підприємства територіях за даними моніторингу зафіксовано перевищення вмісту свинцю та міді в пробах ґрунту, а у воді підвищений вміст кадмію.

За даними Державного науково-виробничого підприємства „Геоінформ України” власником спеціального дозволу (№ 5495 від 19.03.2012р. по 19.03.2032р.) є ТОВ „Карпатська рудна компанія”, якому передано зобов’язання з відновлення Мужіївського золото-поліметалічного родовища.

Відповідно до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля Мінприроди України надано висновок з оцінки впливу на довкілля про допустимість проведення планової діяльності ТОВ „Карпатська рудна компанія”. „Проведення утилізації рудних відвалів гірських порід, з метою вилучення з них наступних сульфідних мінералів: пірит, галеніт, сфалерит і халькопірит” (реєстраційна справа №20192262943) № 7-03/12-20192262943/1 від 29.07.2019 року.

Планова діяльність підприємства передбачає проведення утилізації рудних відвалів гірських порід, з метою вилучення з них наступних сульфідних мінералів: пірит, галеніт, сфалерит і халькопірит. Середній вміст компонентів в даних відвалах наступний: залізо — 6% , свинець

— 0,8% , цинк — 0,65% , мідь — 0,05%, а також кадмій — 0,025%. В процесі проведення планової діяльності вміст важких металів буде зменшено до: залізо — 0,9%, свинець — 0,09%, цинк — 0,05% , мідь — 0,008%, а також кадмій — 0,002%. Максимальне вилучення сульфідних мінералів унеможливить продовження процесів окислення і підвищення кислотності стічних вод. При цьому, вміст компонентів у пісках та шламах буде наближатися до фонових значень для вміщуючих гірничих порід ділянки.

Отриманий в результаті колективний концентрат (промпродукт) пакується у стандартні мішки (біг-бег) ємністю 1 тонна і автомобільним транспортом відправляється на переробку на металургійний завод компанії Nyrstar (Бельгія). Осаджені піски екскаватором виймаються і самоскидом перевозяться на підготовлену ділянку в межах території планової діяльності для їх складування і наступного використання за призначенням.

Очистку відвалів від важких металів заплановано провести безпосередньо на місці їх складування використавши для цього чисто гравітаційну методику – апаратами, що працюють на воді. Розроблена технологічна схема дозволяє вилучити колективний концентрат (промпродукт) до 85-90% сульфідних мінералів заліза, свинцю та цинку, і відповідно очистити відвали від важких металів.

На земельні ділянки для планової діяльності ПрАТ „Карпатська рудна компанія” оформило договір довгострокової оренди із землевласником — Берегівською районною державною адміністрацією (договір б/н від 30.07.2018р.), кадастровий номер ділянки № 2120486400:10:000:0030, площа 6,2504 га. Кількість відвалів, що підлягають утилізації затверджена Протоколом №29 від 27.06.2013р. НТР ДЕРЖГЕОНАДРА України.

Забруднення водних об’єктів внаслідок неефективної роботи очисних споруд об’єктів комунального господарства та промислових підприємств.

За період з 2000 р. до 2019 р. спостерігається тенденція зменшення об’єму скиду забруднених стічних вод у поверхневі водойми. У 2000 р. було скинуто 13,02 млн. м³ недостатньо очищених та неочищених зворотних вод, у 2019 р. – 2,63 млн. м³ (на 79,8 % менше).

Зменшення обсягів скинутих забруднених стічних вод пояснюється суттєвим зменшенням забору та використання води і, відповідно, зменшення загального обсягу скиду стічних вод, у тому числі і

забруднених. Зменшення обсягів скинутих забруднених стічних вод досягнуто також за рахунок будівництва водокористувачами за власні кошти каналізаційних очисних споруд біологічної очистки, загальною потужністю 2640 м³/добу, в тому числі – установки глибокої біологічної очистки типу „Біотал”, „Біолідер”, „БіоЦВТ” та інші види сучасного обладнання, спроможного ефективно та економно очищати стічні води.

Недостатньо налагоджена система та інфраструктура збору та сортування твердих побутових відходів.

Згідно із даними реєстру місць видалення відходів (далі - МВВ), станом на 01.01.2020 року на території Закарпатської області обліковано 134 МВВ ТПВ, з яких 57 або 42,8% паспортизовано.

З метою зменшення обсягів накопичення відходів в області налагоджено систему централізованого збору та вивозу ТПВ у 363 населених пунктах, що становить 60% від загальної кількості (609) населених пунктів області.

На території області централізований збір та видалення твердих побутових відходів здійснює 29 спеціалізованих підприємств (найбільші ТОВ „АВЕ Ужгород”, ТОВ „АВЕ Виноградово”, ТОВ „АВЕ Мукачево” та ТОВ „Берег-Вертикал”, які здійснюють централізований збір та вивезення ТПВ з 150 населених пунктів Закарпаття.

Роздільний збір ресурсоцінних компонентів твердих побутових відходів впроваджено в 120 населених пунктах регіону.

Окремі види відходів, що не підлягають видаленню на сміттєзвалища (люмінесцентні та ртутні лампи, чорний та кольоровий металобрухт, свинцеві акумулятори, відходи пластмаси, поліетилену, склобою, картону та макулатури) збираються спеціалізованими підприємствами (всього 42 суб'єкти господарювання) та передаються на утилізацію за межі області.

На території регіону впроваджується проект Європейського Союзу "Управління відходами-Європейський інструмент добросусідства і партнерства" згідно якого загальні інвестиційні витрати на 14-річний інвестиційний період (2013-2026рр.) складуть 1,261 млн. грн.

Для максимального використання цінної сировини в області створюються відповідні умови для залучення інвесторів з метою будівництва сміттєпереробних заводів.

В с. Яноші Берегівського району продовжується будівництво заводу із сортування та механічної переробки твердих побутових

відходів потужністю 20 тис. тонн на рік, що дасть можливість переробити 70% від загальної кількості ТПВ, які утворюються в районі.

Ведуться також переговори із зарубіжними інвесторами щодо будівництва заводу із зберігання, сортування, утилізації (без права спалювання) ТПВ в м. Тячів (урочище „Боршоньпоток”).

Облдержадміністрацією проводяться заходи щодо прискорення впровадження функціонування сміттєпереробного об'єкта на території Ірлявської сільської ради за межами населеного пункту.

В області діють невеликі цехи з переробки ресурсоцінних матеріалів, виробничі потужності яких складають від 1 до 3 тонн вторсировини в місяць.

Виробничі потужності з переробки ПЕТ-тари та інших полімерних відходів (установки, преси, дробилки) функціонують на підприємствах: КП „Води Хустщини” та ПП „Бреннер” (м. Хуст); КП „Вторма” та ТОВ „Карпати ЛТД” (м. Мукачево); ПП „Пластор” (с. Свобода Берегівського району), ТДВ „Виноградівський завод пластмасових сантехнічних виробів” (м. Виноградів). ФОП Бреза О.О. (Ужгородський район) здійснює утилізацію зношених шин.

Функціонує 1 установка для утилізації відходів, 24 установки для спалювання відходів з метою отримання енергії, 5 установок для спалювання відходів з метою теплового перероблення, 35 інших установок для видалення (крім спалювання) відходів.

Виробничі потужності з переробки та утилізації відходів тирси створені на таких найбільших деревообробних підприємствах області: ТОВ „Шкала – Енерджи”, МПП „Нікос”, ТОВ „Алтер Енерго” (Тячівський район), ТОВ „Інтерсорс”, ТОВ „Еко-Блейз”, ТОВ „Лісоіндустрія” (Берегівський район), ТОВ „ВГСМ”, ТОВ „Карпати” (Рахівський район), ТОВ „Енран ЗЛК” (Хустський район), ТОВ „К'Лен”, ТОВ „Ено Меблі” (Іршавський район), ТДВ „Перечинський лісохімічний комбінат” (Перечинський район), ТОВ НВП „Грифсканд-Свалява” (Свалявський район), ТОВ „Грагоміда” (Міжгірський район).

У Рахівському районі ТОВ „Біотес” здійснюються роботи з реконструкції частини міської котельні під теплову електростанцію, потужністю до 6 МВт електричної енергії та 4 МВт теплової енергії.

Дане обладнання американського та європейського виробництва та відповідає всім світовим стандартам. ТЕС працюватиме на деревинних відходах, що дозволить повністю район очистити від них та забезпечить приблизно чверть потреб м. Рахів в електроенергії.

З метою недопущення забруднень територій басейну прикордонних річок Тиса, Уж, Латориця та їх приток в області діє План організаційно-правових заходів з питань благоустрою населених пунктів та поводження з відходами в басейні річок Тиса, Уж, Латориця та їх притоках. План виконується всіма райдержадміністраціями та органами місцевого самоврядування, а також відповідальним обласним управлінням та організаціями.

Вирішення проблеми поводження з побутовими відходами департамент екології та природних ресурсів вбачає в організації централізованого збору сміття в усіх населених пунктах області. Враховуючи малоземелля, поступове зменшення кількості сміттєзвалищ та їх модернізація. З врахуванням природних, ландшафтних умов області, підвищеної паводкової небезпечності, малоземелля та геополітичного розташування, необхідно створювати „пункти” збору твердих побутових відходів у гірських районах та будівництва сміттєпереробних заводів у низинних частинах області.

Кардинальним шляхом вирішення цієї проблеми є рециклізація, тобто вторинна переробка відходів. Необхідно створити в області відповідні умови до залучення інвесторів з метою будівництва сміттєпереробних заводів.

IV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Законом України „Про охорону навколишнього природного середовища” (№ 1264-XII від 26.06.91) визначено (ст. 204), що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

в) участь у розробленні стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д-1) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України „Про стратегічну екологічну оцінку” (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування” від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік;

постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування”;

постанова Кабінету Міністрів України „Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується”;

Державні санітарні норми та правила „Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною”;

наказ Міністерства екології та природних ресурсів України „Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами”;

постанова Кабінету Міністрів України „Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів”.

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України „Про охорону атмосферного повітря” (2707-ХІІ від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

постанова Кабінету Міністрів України „Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря”;

постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами”;

постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря”;

посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;

максимальні допустимі концентрації та „можливі рівні безпечного ефекту” для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України „Про відходи” (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних

адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 закону „Про відходи”.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України „Про інвестиційну діяльність” (№ 1560-ХІІ від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст.4).

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні:

Закон України „Про стратегічну екологічну оцінку” ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року. У ньому СЕО визначається у процедурному аспекті: СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 № 659) затверджено Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації). Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог „Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище”.

V. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Атмосферне повітря. Однією з основних екологічних проблем області є забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств і автотранспорту. Програма орієнтована на розв'язання цієї проблеми і не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів. Водночас, існуючими підприємствами регіону плануються заходи, спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. Зменшенню викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури.

Водні ресурси. Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Водночас, за умови відновлення промислового виробництва регіону з їх подальшим стабільним розвитком ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі води та до збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд. Програмою передбачається реалізація заходів з будівництва та реконструкції очисних споруд, мереж каналізації та споруд для збирання вод поверхневого стоку.

Відходи. Область характеризується високим рівнем утворення і особливо накопичення великих обсягів промислових і побутових відходів. Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у Дніпропетровській області свідчить про те, що кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, від третини до половини утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невпинно зростає. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі. Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Біорізноманіття. У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Рекреаційні зони та культурна спадщина. Впровадження Програми може мати як позитивний, так і негативний вплив на рекреаційні зони залежно від того, наскільки

будуть дотримані природоохоронні вимоги. Разом з тим, реалізація цього завдання має сприяти покращенню здоров'я населення. Впровадження Програми не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

Населення та інфраструктура. Програма не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма спрямована на збереження природних ресурсів і не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Реалізація має сприяти створенню системи екологічного контролю та моніторингу ефективності досягнення екологічних цілей. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

VI. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків Програма соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік передбачає реалізацію низки заходів. Водночас, це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів. З метою покращення стану здоров'я шляхом підвищення доступності, якості та ефективності медичного обслуговування (з урахуванням потреб усіх груп населення та термінових викликів сьогодення, насамперед, спричинених пандемією COVID-19) основними завданнями та заходами Програми є: інформованість пацієнтів з артеріальною гіпертензією та залучення їх до участі у лікуванні і моніторингу факторів ризику, у тому числі шляхом продуктивної діяльності шкіл здоров'я для пацієнтів з неінфекційними захворюваннями;

внесення змін до спроможних мереж надання первинної медичної допомоги за рахунок розвитку мережі амбулаторій з метою задоволення запитів населення на послуги первинної медичної допомоги відповідної якості, повноти здійснення скринінгових досліджень на первинному рівні надання медичної допомоги;

забезпечення моніторингу за станом виявлення серцево-судинних захворювань, лікування хворих відповідно до чинних стандартів та 63 використання сучасних медичних технологій у лікуванні хворих на гострий інфаркт міокарда та гострий мозковий інсульт;

оснащення збудованих та дооснащення існуючих амбулаторій центрів первинної медико-санітарної допомоги відповідно до таблиця оснащення; підвищення якості надання медичної допомоги шляхом використання нових клінічних протоколів (клінічних маршрутів пацієнтів) для надання медичної допомоги при різних нозологічних формах захворювань у закладах охорони здоров'я області;

підготовка та перепідготовка спеціалістів, проведення тренінгів для медичних працівників усіх рівнів; дооснащення відділень екстреної (невідкладної) медичної допомоги відповідно до таблиця оснащення;

упровадження в діяльність закладів охорони здоров'я новітніх методик лікування, використання сучасної лікувально-діагностичної апаратури.

VII. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ

Програма соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік розроблена з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії регіонального розвитку Закарпатської області на період до 2027 року, затвердженої рішення обласної ради 20.12.2019 №1630 та визначає пріоритетні цілі соціально-економічного розвитку області:

1. Посилення економічної конкурентоспроможності регіону.
2. Екологічна та енергетична безпека.
3. Забезпечення якісних умов життя.
4. Розвиток людського потенціалу.
5. Інноваційний розвиток регіону на основі смарт-спеціалізації

Заходи Програми, спрямовані на досягнення цих пріоритетів, пов'язані між собою балансом економічної, соціальної та екологічної складових. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що реалізація Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину.

Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку і не потребує розгляду альтернатив. Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров'я населення має спиратися на використання сильних сторін регіону, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

Враховуючи вище наведене, варто зазначити, що неприйняття даного ДДП носитиме негативний характер для довкілля загалом.

VIII. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля (ст. 17).

Моніторинг може бути використаний для:

порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік.; отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади; перевірки того, що Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Моніторинг базуватиметься на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів), які демонструють наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення:

обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т;

загальний обсяг водовідведення, в тому числі нормативно очищених стічних вод та забруднених зворотних вод, млн. м³ ;

питома вага використаних, знешкоджених та утилізованих відходів від загального обсягу утворених, %;

кількість виявлених та ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ, одиниць;

кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території області, одиниць;

площа земель природно-заповідного фонду, %;

кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань за класами хвороб (новоутворення; хвороби органів дихання), на 100 тис. населення, одиниць;

показник малюкової смертності, ‰;

забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей (на 10 тис. наявного населення), лікарів;

укомплектованість закладів охорони здоров'я в сільській місцевості лікарями, які надають первинну медичну допомогу, %.

ІХ. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

Головною метою Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік. є створення умов для динамічного, збалансованого економічного зростання на основі поліпшення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості області для стимулювання інноваційного розвитку регіону на основі смарт-спеціалізації, для збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, що, у свою чергу, сприятиме забезпеченню належного функціонування інженерно-транспортної і комунальної інфраструктури, поліпшенню екологічної ситуації, підвищенню доступності та якості широкого спектра соціальних послуг, забезпеченню гідних умов життя та зростанню добробуту населення області.

Основними екологічними проблемами області є забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону, підтоплення земель і населених пунктів регіону, проблема поводження з промисловими та побутовими відходами, проблеми природнозаповідного фонду й охорони, використання та відтворення дикої фауни і флори. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля області визначаються законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про бб стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про відходи», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» .

Реалізація Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік. не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Реалізація проектів, які на час прийняття Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2021 рік не мають висновку про оцінку впливу на довкілля, розпочнеться після надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля.

Реалізація багатьох завдань та заходів Програми має призвести до покращення екологічної ситуації та стану здоров'я населення. Моніторинг відібраних показників (індикаторів) впровадження

Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля та здоров'я населення матиме Програма. Кількість показників (індикаторів) можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

**Департамент економічного
розвитку та торгівлі
облдержадміністрації**

Андрій ДАВИДОВ